

การวิเคราะห์ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงานปี 2568(ครึ่งปีแรก)
เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานทันตสาธารณสุข กลุ่มผู้สูงอายุ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

1. วิเคราะห์และจำแนกกลุ่มผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่อประเด็นบทบาทและภารกิจของงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุในปี 2568 ดังนี้

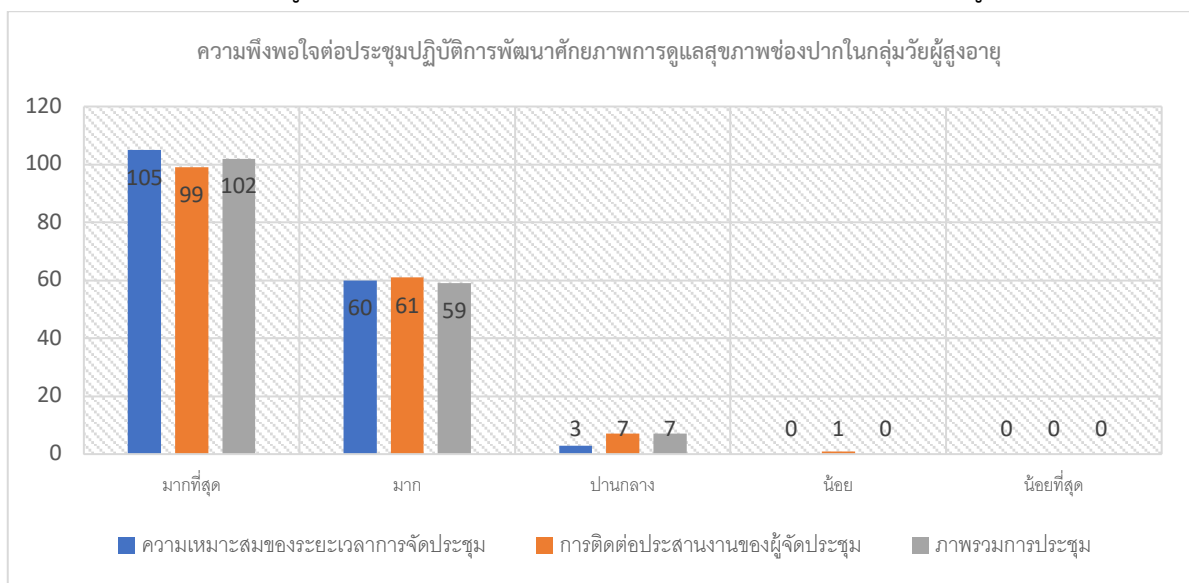
บทบาท/ภารกิจ	กลุ่มผู้รับบริการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (C/SH)	บริการ/ผลิตภัณฑ์	กลไกการส่งมอบบริการ/ผลิตภัณฑ์
1. การพัฒนาระบบการจัดบริการส่งเสริมป้องกันสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ	SH: ศูนย์อนามัยที่ 1-12 สสม. <u>ต้นน้ำ (C-SH)</u> - สป.สร. - กรมการแพทย์ - กรุงเทพมหานคร - สมาคม อบจ. <u>กลางน้ำ (C: end user)</u> - สสจ. พชอ. - ทันตบุคลากร ในหน่วยบริการปฐมภูมิ รพช. รพท./รพศ. รพท. ทั้งสังกัดกระทรวงสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรุงเทพฯ เอกชน <u>ปลายน้ำ (C: ผู้รับประโยชน์)</u> - ผู้สูงอายุทั้งกลุ่มติดสังคม ติดบ้าน ติดเตียง - อสม. CG. ผู้ดูแลผู้สูงอายุ	1.1 แนวทางการคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปาก ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2567	- ขับเคลื่อนแนวทาง ไปยังทันตบุคลากรในหน่วยบริการระดับพื้นที่ ผ่านภาคีเครือข่ายระดับเขตสุขภาพ - ทันตบุคลากรจัดบริการ ในหน่วยบริการ และเชิงรุกผ่านการเยี่ยมบ้าน
		1.2 คู่มือการดูแลรากฟันเทียมสำหรับหน่วยบริการปฐมภูมิ	- ขับเคลื่อนแนวทาง ไปยังทันตบุคลากรในหน่วยบริการระดับพื้นที่ ผ่านภาคีเครือข่ายระดับเขตสุขภาพ - ทันตบุคลากรจัดบริการ ในหน่วยบริการ/การค้นหาคัดกรองในชุมชนผ่าน อสม.
1 การสื่อสารรณรงค์สร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ	SH: ศูนย์อนามัยที่ 1-12 สสม. <u>ต้นน้ำ (C-SH)</u> - กรมกิจการผู้สูงอายุ, พม. - สำนักอนามัยผู้สูงอายุ /Cluster กลุ่มสูงอายุ - สำนักอนามัย กทม. <u>กลางน้ำ (C: ผู้สนับสนุนและส่งเสริม)</u> - ทันตบุคลากร - บุคลากรสาธารณสุข ในหน่วยบริการปฐมภูมิ รพช. ทั้งสังกัดกระทรวงสาธารณสุข อบจ. กทม. <u>ปลายน้ำ (C: ผู้รับบริการและใช้ประโยชน์)</u> - อสม. - Care giver/CC/ผู้ดูแลผู้สูงอายุ	2.1 สื่อความรู้การดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ 2.2 ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ 2.3 แนวทางการดำเนินงาน ชมรมผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพช่องปากฯ	- สื่อสารและขับเคลื่อน ไปยังทันตบุคลากรในหน่วยบริการระดับพื้นที่ ผ่านภาคีเครือข่ายระดับเขตสุขภาพ เพื่อสื่อสารและรณรงค์การเข้าถึงสื่อออนไลน์ใน platform - ทันตบุคลากร/บุคลากรสาธารณสุขส่งเสริมการจัดกิจกรรมตามเกณฑ์การประเมินในชมรมผู้สูงอายุด้านสุขภาพ

2. การประเมินผลการขับเคลื่อนการดำเนินงานทันตสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (ครึ่งปีแรก)

สำนักทันตสาธารณสุข โดยกลุ่มพัฒนาทันตสุขภาพวัยทำงานและผู้สูงอายุ ได้จัดทำแบบประเมินหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุสำหรับทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุข ครั้งที่ 2 โดยมีประเด็นสะท้อนกลับจากบุคลากรสาธารณสุข และทันตบุคลากร (n = 172 คน) ดังนี้

2.1 ความพึงพอใจต่อการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพการดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุสำหรับทันตบุคลากรและบุคลากรสาธารณสุข

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานประชุมปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพการดูแลสุขภาพช่องปากในกลุ่มวัยผู้สูงอายุในระดับสูงมากที่สุดถึงร้อยละ 59.32 (เฉลี่ย 102 รายจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 172 ราย) โดยมีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยสูงทั้งในรูปแบบการจัดกิจกรรมโดยการประชุมแบบออนไลน์ การติดต่อและประสานงานของผู้ดำเนินงาน และความพึงพอใจในภาพรวม ตามลำดับ ดังแผนภูมิ 1

แผนภูมิ 1 ความพึงพอใจต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานทันตสุขภาพผู้สูงอายุ ปี 2567

โดยมีรายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน

ประเด็น	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ค่าเฉลี่ย	ความแปรปรวน
ความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดประชุม	105	60	3	0	0	33.6	42.40094339
การติดต่อประสานงานของผู้จัดประชุม	99	61	7	1	0	33.6	39.81758406
ภาพรวม	102	59	7	0	0	33.6	40.71658139

2.2 ความคิดเห็นต่อมิตินความเชื่อมั่นและการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานทันตสุขภาพผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะด้านการประชุมและการเข้าถึงข้อมูล

- ควรเพิ่มช่องทางประชุมผ่าน Facebook Live เพื่อให้สามารถดูย้อนหลังได้
- มีข้อเสนอให้จัดอบรม นอกเวลางาน หรือมีระบบให้ฟังย้อนหลัง
- ปัญหาเสียงประชุมมีเสียงสะท้อน ควรปรับปรุงคุณภาพเสียง

ข้อเสนอแนะด้านเนื้อหาในครั้งต่อไป

- แนวทางการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุกลุ่มที่มีภาวะพึ่งพิง ควรมีตัวอย่างและแบบแผนการเยี่ยมบ้าน (Advanced Care Plan)
- เนื้อหาการคัดกรองรอยโรคเสี่ยงมะเร็งและมะเร็งช่องปากยังใช้ศัพท์เฉพาะที่ยากสำหรับทันตภิบาลและนักวิชาการ สาธารณสุข ควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน
- เรื่อง ภาวะการกลืนลำบาก และภาวะช่องปากเปราะบาง สามารถนำไปปรับใช้ในงานชุมชนได้จริง

ข้อเสนอแนะด้านการนำไปใช้ต่อยอด

- สามารถนำความรู้จากการอบรมไปใช้จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากในกลุ่มผู้สูงอายุ
- ควรมีระบบกลไกการจัดบริการรักษาผู้สูงอายุที่รวดเร็วและสะดวกมากขึ้น

ข้อเสนอเกี่ยวกับการรับรองการอบรม

- ควรมีใบประกาศนียบัตรสำหรับผู้เข้ารับการอบรม เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการประเมินงานของทันตภิบาล

ความเห็นทั่วไป

- ผู้เข้าร่วมอบรมได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์
- เนื้อหาเข้าใจง่ายและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง

2.3 ความต้องการสนับสนุนด้านวิชาการเพื่อขับเคลื่อนงานทันตสุขภาพผู้สูงอายุ

เนื้อหาวิชาการที่ทันตบุคลากร และบุคลากรสาธารณสุขทั้ง 77 จังหวัดมีความประสงค์ที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุ มีดังนี้

การดูแลสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุและผู้สูงอายุกลุ่มพึ่งพิง

- การประเมินสุขภาพช่องปากสำหรับภาคประชาชนและแนวทางการดูแล
- เทคนิคการแปรงฟันให้ผู้ป่วย LTC ที่สะดวกและง่ายสามารถทำได้จริง
- การดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับกลุ่มผู้ป่วยที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ (special care needs)
- การดูแลสุขภาพช่องปากผู้ป่วยที่มีภาวะปากแห้ง น้ำลายน้อย

การจัดการโรคในช่องปากของผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับโรคทางระบบ (Systemic Diseases and Dental Management)

- การดูแลสุขภาพช่องปากในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดัน ไตวายเรื้อรัง
- การดูแลจัดการสุขภาพช่องปากในผู้สูงอายุที่มีภาวะ oral frailty และ oral hypofunction
- การวางแผนการรักษาและติดตามผู้สูงอายุกลุ่มที่มีภาวะเปราะบาง กรณีที่ไม่ใช่ทันตบุคลากร

การบูรณะฟื้นฟูสุขภาพช่องปากผู้สูงอายุ (Oral Rehabilitation)

- การทำฟันเทียมในผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในผู้ที่มีระนาบการสบฟันไม่ดี ฟันสึก หรือฟันที่ใส่ฟันไม่เพียงพอ
- การดูแลฟันเทียมในผู้สูงอายุ
- แนวทางการฟื้นฟูภาวะ oral frailty และ pain management

การจัดการด้านหัตถการและการรักษา

- การดูแลจัดการผู้ป่วยมะเร็งช่องปากภายหลังการรักษาในชุมชน
- การทำหัตถการในผู้ป่วยโรคทางระบบ
- เทคนิคการผ่าฟันคุด
- การจัดการรากฟันเทียม และดูแลรากฟันเทียมในผู้ป่วยสูงอายุ
- Infection control และการช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินขณะทำหัตถการ

การส่งเสริมสุขภาพช่องปากในประเด็นอื่นๆ

- การดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับกลุ่มเด็กพิเศษและกลุ่มเปราะบาง (เพิ่มเติม)
- การสื่อสารกับผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ
- การใช้แอปพลิเคชันเพื่อลดภาระงานของทันตบุคลากร
- สุขภาพช่องปากกับบุหรี่ไฟฟ้า

3. ความคาดหวังต่องานทันตสาธารณสุขในอนาคต

3.1 ประชาชน

- ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก ตระหนัก เห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง มีความสามารถในการดูแลสุขภาพช่องปากของตนเอง และมีพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพช่องปากตนเองอย่างเหมาะสม
- ประชาชนเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง ได้รับบริการที่ครอบคลุม มีความปลอดภัย และลดภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาทางทันตกรรม
- ประชาชนทุกกลุ่มวัยมีสุขภาพช่องปากที่ดี มีฟันผุ/รากฟันผุลดลง มีฟันใช้งานได้ตลอดช่วงชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3.2 การดำเนินงาน

- แนวทางในการดำเนินงานมีความชัดเจนเป็นระบบมีคุณภาพ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกหน่วยงาน มีการเชื่อมต่องานทันตสาธารณสุขกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ออกแบบนโยบายและตัวชี้วัดให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่
- การบูรณาการงานทันตสาธารณสุขกับงานส่งเสริมสุขภาพด้านอื่น ๆ และเครือข่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนงานไปพร้อมกัน

- พัฒนารูปแบบการทำงานโดยนำเทคโนโลยีมาปรับใช้มากขึ้น และพัฒนาระบบฐานข้อมูลด้านสุขภาพช่องปากเป็นแหล่งเดียวเพื่อใช้งานร่วมกัน
- ปรับลดตัวชี้วัดให้เหมาะสมกับการดำเนินงาน

4. ข้อเสนอแนะ

4.1 การถ่ายทอดนโยบาย/แนวทางการดำเนินงาน

- การประสานนโยบายกับภาคีเครือข่ายในระดับประเทศให้เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น
- ควรมีแนวทางการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำกับติดตามที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานง่ายขึ้น
- ควรมีการชี้แจงนโยบายและจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกปี เพื่อกระตุ้นให้พื้นที่ทำงานอย่างต่อเนื่อง

4.2 ระบบข้อมูลสารสนเทศ

- พัฒนาและเชื่อมโยงระบบข้อมูลให้สามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ เพื่อลดภาระการทำงานและลดความซ้ำซ้อนในการบันทึกข้อมูล
- พัฒนาแอปพลิเคชันด้านทันตกรรมเป็นแอปเดียวที่รวมทุกกลุ่มอายุ และพัฒนาช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลด้านทันตสุขภาพของแต่ละกลุ่มวัยให้เข้าถึงได้โดยง่ายและสะดวก